

Utbildningsinspektion i Lillhagsskolan, grundskola årskurs 4–9 och Storhagsskolan förskoleklass och grundskola årskurs 1–3

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Lillhagsskolan och Storhagsskolan

Skolverket sände den 23 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Lillhagsskolan och Storhagsskolan har bestått av undervisningsråden Ingrid Åsgård och Anna Bergstedt Nordqvist. Besök i Lillhagsskolan genomfördes den 11-12 maj 2005 och i Storhagsskolan den 2 juni 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Lillhagsskolan och Storhagsskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Lillhagsskolan och Storhagsskolan genomfördes intervjuer med skolornas gemensamma rektor och biträdande rektor för Storhagsskolan samt ett slumpvis urval av personal, elever och föräldrar. Lillhagsskolans elevråd intervjuades. Under inspektionen besökte inspektörerna lektioner och förde samtal med andra elever, personal och föräldrar än de som formellt intervjuades.

Beskrivning av skolorna

Lillhagsskolan	Antal barn/elever
Grundskola årskurs 4–6	83
Grundskola årskurs 7–9	343

Storhagsskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	25
Grundskola årskurs 1–3	81
Skolbarnsomsorg	80

Utbildningen vid Storhagsskolan omfattar förskoleklass och årskurs 1–3. Lillhagsskolan omfattar årskurs 6–9. Lillhagsskolan, Storhagsskolan och Kastets skola bildar ett rektorsområde. Då elevunderlaget i hela rektorsområdet sjunker kommer Storhagsskolans verksamhet att flytta in i Lillhagsskolans lokaler läsåret 2005/06.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Kunskaper relaterade till kursplanernas mål

Det arbete som sker inom skolväsendet skall syfta till att åstadkomma resultat, i form av kunskaper och färdigheter hos eleverna och att de utvecklas till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar, allt i enlighet med de nationella mål som staten ställt upp. De kunskapsresultat som framträder genom betygsvärden och resultat från nationella prov syftar till att vara nationellt likvärdiga. När det gäller att bedöma hur framgångsrik en viss skola har varit i arbetet med elevernas lärande, förklaras dock resultaten av både skolans insatser och de enskilda elevernas förutsättningar, som är en funktion av socioekonomisk bakgrund och många andra faktorer. Skolverkets SALSA¹-värden justerar för ett antal sådana bakgrundsfaktorer och redovisar ett förväntat resultatvärde. Även om detta baseras på endast några få faktorer, kan det läggas till grund för fortsatt analys av orsakerna till att skolans respektive kommunens faktiska värden över- eller underskrider de förväntade.

Betygsresultat i förhållande till skolans tidigare resultat och kommunens resultat

Årskurs 9	2003	2003	2003	2004	2004	2004
	Lillhags- skolan	Gävle	Riket	Lill- hagssko- lan	Gävle	Riket
Meritvärde ²	187,2	200,8	205,4	203,3	206,3	206,9
Andel behö- riga till natio- nella program (%)	87,1	87,8	89,9	91,7	90,9	89,6
Andel som uppnått må- len i alla äm- nen (%)	66,3	74,7	74,8	75	78,0	75,9
SALSA-värde Andel som uppnått må- len i alla äm- nen	74 (-8)	77 (-2,3)	xx)	81 (-6)	78 (0)	xx)

xx) Ingen uppgift

¹ Skolverkets analysverktyg SALSA är en modellberäkning av förväntade betygsvärden med hänsyn tagen till föräldrarnas sammanvägda utbildningsnivå, andel pojkar respektive flickor, andel elever födda utomlands, samt andel elever födda i Sverige med båda föräldrar födda utomlands.

² En elevs meritvärde räknas fram genom att man översätter bokstavsbetygen till siffror (MVG ger 20, VG 15 och G 10) och därefter räknar samman de 16 bästa betygen. En elev som fått betyg i samtliga 16 ämnen kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

Vårterminen 2004 var 92 procent av eleverna i Lillhagsskolans årskurs 9 behö- riga att söka ett nationellt program på gymnasieskolan. 75 procent av eleverna hade uppnått målen i alla ämnen och fyra procent saknade betyg i alla ämnen. År 2004 var betygsresultaten i årskurs 9 bättre än de två föregående åren men i en jämförelse med andra skolor i Gävle kommun och med rikssnittet var Lill- hagsskolans resultat något under genomsnittet. Preliminära siffror från år 2005 visar en minskning till 63 procent av eleverna som hade uppnått målen i alla ämnen vilket är under genomsnittet i Gävle kommun. Inspektörerna bedömer att skolan bör analysera orsakerna och vidta åtgärder med anledning av så många elever inte når målen i alla ämnen. Även de markanta skillnaderna mellan pojkars och flickors betygsresultat i vissa ämnen bör analyseras och åtgärdas. I SALSA-värden finner man att Lillhagsskolan även i förhållnade till förväntat resultat låg något under. Lärare uppgav att om man inte hade haft så många elever med hög och ogiltig frånvaro skulle skolan haft mycket bättre betygsre- sultat.

År 2004 var resultaten i Lillhagsskolan på nationella prov i årskurs 9 i stort sett likvärdiga genomsnittet i Gävle kommun och i hela riket.

Nationella prov åk 5 år 2004, enhet procent

Nationella prov åk 5	Lillhagsskolan	Gävle kommun
Svenska	90	87
Engelska	97	86
Matematik	87	86

I Lillhagsskolan och Storchagsskolan sammanställer lärarna för de yngre eleverna uppgifter om elevens kunskapsutveckling inför utvecklingssamtalen med eleven och föräldrarna. Någon för rektorsområdet gemensam beskrivning av de yngre elevernas kunskapsresultat görs inte i andra ämnen än svenska, engelska och matematik, där resultaten från nationella prov sammanställs. I Lillhagsskolans årskurs 5 var elevernas resultat i nationella prov år 2004 i jämförelse med övriga skolor i Gävle kommun något bättre i svenska, betydligt bättre i engelska och genomsnittligt i matematik. Inspektörerna bedömer att uppföljningen av de yngre elevernas kunskaper och färdigheter i andra ämnen än svenska, engelska och matematik bör förbättras.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring kunskaper

I läroplanen beskrivs ett antal kunskapskvaliteter som skolan skall sträva efter att eleverna skall tillägna sig och behärska. De skall bl.a. få strategier för och medvetenhet kring det egna lärandet och en tillit till den egna förmågan, förmå- ga att arbeta utforskande, självständigt och tillsammans med andra, förmåga att självständigt formulera ståndpunkter, använda ett rikt, nyanserat och vårdat språk, förmåga att lyssna, diskutera och argumentera samt kunna inta ett kritiskt förhållningssätt och ha förmåga att se helheter och sammanhang.

Inspektörerna finner att skolledningen har kunskap om elevernas resultat fram- för allt genom betygsstatistik. När det gäller de generella kunskapskvaliteter, som enligt läroplanen skall eftersträvas, saknas en systematisk bild av vilka re- sultat som nåtts. Inspektörerna finner anledning att framhålla skolans ansvar att

skaffa sig en bild av hur man lyckas med uppdraget. Skolans uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till övergripande kunskapsmål i läroplanen bör förbättras.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring normer och värden

I sitt uppdrag enligt läroplanen att aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling skall skolan verka för att varje elev vidareutvecklar sin förmåga att göra medvetna etiska ställningstaganden, respekterar andra människors egenvärde och integritet, inte accepterar att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, medverkar till att bistå människor, förstår och respekterar andra folk och kulturer, kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen samt visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv. Skolan skall också sträva mot att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö och tar tillvara möjligheterna att utöva inflytande över sin utbildning.

Ett tecken på resultaten av skolans arbete med normer och värden kan vara hur eleverna förhåller sig i skoltillvaron. Under inspektionsbesöket mötte inspektörerna många elever som hade en god uppfattning om och som också omfattade de värderingar som samhället skall bygga på. De elever som inspektörerna intervjuade och samtalade med var mycket medvetna och införstådda i allas lika värde och de reagerade på orättvisor och oförrätter. Men det framkom också att det finns elever i Lillhagsskolan som bryter mot de uppsatta reglerna och som utsätter andra, både vuxna och elever för kränkningar. I den årliga trygghetsenkät som Gävle kommun genomför i årskurs 5 och 8 varje år hade Lillhagsskolan år 2004 goda resultat, men detta år upplevde både personal och elever att stämningen i skolan är sämre än tidigare år och att man har haft större problem med ”stökiga elever” och oro i klassrummen. Storhagsskolan genomförde en egen elevenkät höstterminen 2004 med frågor om trivsel, trygghet och kränkningar. Resultaten var över lag positiva.

Trots avsaknad av en sammanställning av elevernas utbildningsresultat gällande alla delar i uppdraget som handlar om normer och värden finns tillräckligt många tecken som tyder på att Lillhagsskolan bör förbättra resultaten i detta avseende.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att undervisningen i Lillhagsskolan och Storhagsskolan i huvudsak leder till goda resultat. Inspektörerna bedömer dock att den höga andelen elever som inte får betyg i alla ämnen bör analyseras och åtgärdas. Detta gäller även de påtagliga skillnaderna mellan pojkars och flickors resultat. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till övergripande kunskapsmål i läroplanen, liksom uppföljningen av de yngre elevernas kunskaper och färdigheter i andra ämnen än svenska, engelsk och matematik. Inspektörerna bedömer att resultatet av Storhagsskolans värdegrundsarbete är gott, men att det finns tillräckligt många tecken som tyder på att Lillhagsskolan bör förbättra uppföljningen och resultaten i detta avseende.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Samverkan och delaktighet

Elevinflytande

Elevernas inflytande på utbildningen är en grundpelare i det svenska skolväsendet. Undervisningen skall bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och att aktivt delta i samhällslivet. Skolans lärare skall utgå från att eleverna kan och vill ta ansvar för sin inläring och sitt arbete i skolan och de skall planera undervisningen tillsammans med eleverna. Lärarna skall se till att alla elever, oavsett kön och social och kulturell bakgrund, får ett verkligt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen och skall uppmuntra sådana elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det. Rektor skall särskilt verka för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

I Lillhagsskolan finner inspektörerna ett gott exempel på elevernas möjligheter att framföra sina synpunkter på arbetet i skolan när de i slutet av vårterminen får utvärdera arbetet i de olika ämnena under året. Områden som diskuteras är bl.a. arbetsro, läxor, elevinflytande, information om mål och betygskriterier samt bedömning. En lärare som inte undervisar i ämnet är samtalsledare. Utvärderingarna sammanställs och resultatet skall beaktas inför nästa års planering. De sammanställningar som inspektörerna tagit del av ger en bild som i hög grad överensstämmer med inspektörernas egna iakttagelser när det gäller dålig arbetsro på många lektioner, liten möjlighet till elevpåverkan i planeringen av undervisningen och en önskan om mer varierade arbetsformer.

I samtal och intervjuer framkom att de äldre eleverna i Lillhagsskolan anser att de i ringa utsträckning har ett reellt inflytande över arbetssätt och innehåll i undervisningen. Det ansvar för studierna som eleverna förväntas ta upplevs endast handla om att på angiven tid fullgöra de uppgifter som lärarna ger dem.

I Storhagsskolan har eleverna möjlighet att själva bestämma när de skall arbeta med olika uppgifter inom ett veckobeting. Inspektörerna finner att elevernas möjligheter att påverka innehåll och planering av undervisningen i Storhagsskolan ofta begränsar sig till att välja i vilken ordning de skall ta sig an givna uppgifter.

Inspektörerna bedömer att elevernas möjligheter till delaktighet och inflytande över undervisningen i båda skolorna bör förbättras.

Grundskoleförordningen anger att eleverna i varje klass eller undervisningsgrupp skall ges tillfälle att tillsammans med läraren behandla frågor som är av gemensamt intresse för eleverna. Den närmare utformningen skall anges i arbetsplanen. I Lillhagsskolan finns flera dokument som kallas arbetsplan. I det dokument som är hela skolans arbetsplan nämns inget om formerna för elevinflytande. I dokumentet som kallas arbetsplan för åk 4–6 på Lillhagsskolan finns angivet hur man avser arbeta för ett ökat elevinflytande och elevansvar. Detta finns också beskrivet i Handlingsplan för Storhagsskolan. Flertalet klasser i båda skolorna har regelbundna klassrådsmöten där eleverna kan ta upp angelägna frågor och där de tränas i mötesteknik. På dagordningen hamnar oftast frågor som handlar om skolmaten, skolgården och om trivselfrämjande aktivite-

ter. Elever som inspektörerna samtalade med upplevde små möjligheter att i klassråd eller elevråd ta upp frågor rörande skolans organisation eller undervisningen. Inspektörerna bedömer att elevernas möjligheter till inflytande över frågor av gemensamt intresse är större för de yngre eleverna än för de äldre.

Samverkan med elevernas vårdnadshavare

Läroplanen anger att alla som arbetar i skolan skall samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet.

I Lillhagsskolan och Storhagsskolan har man olika fora för samverkan med föräldrarna. När det gäller den enskilda eleven sker det främst vid utvecklingssamtalen. Klassens arbete diskuteras vid föräldramöten och frågor som gäller hela skolan behandlas vid skolrådsmöten där föräldrarepresentanter från klasserna deltar. Enligt både skolledning och föräldrar har skolrådsmötena i Lillhagsskolan inte varit så effektiva som man önskat. Föräldrar hade synpunkter på dålig planering från skolans sida. Rektor angav i sin tur att det varit svårigheter att få engagerade föräldrar att komma till skolrådet. Inspektörerna kunde inte styrka vare sig den ena eller den andra uppfattningen. I Storhagsskolan hade många föräldrar engagerat sig i skolrådet inför den förestående flytten till Lillhagsskolan. Enligt föräldrarna har samverkan i den frågan fungerat bra.

Värdegrundsarbetet

Parallellt och integrerat med undervisningen mot målen i kursplanerna skall skolan förmedla och hos eleverna förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på. Skolan skall gestalta och förmedla värden som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor män och solidaritet med svaga och utsatta. I Lillhagsskolan startar varje nytt läsår med värderings- och trygghetsövningar och under läsåret förekommer återkommande aktiviteter som syftar till att elever inom klasserna och mellan klasser skall kunna fungera bra tillsammans.

Var och en som verkar inom skolan skall aktivt motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbning, rasistiska beteenden, trakasserier mot och förtryck av individer och grupper. Skolans lärare skall uppmärksamma och – i samråd med övrig skolpersonal – vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka kränkande behandling. För att åstadkomma en god arbetsmiljö i skolan, finns krav på rektor att upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling bland elever och anställda.

Storhagsskolans handlingsprogram mot kränkande behandling anger hur man avser att arbeta för att öka elevernas trygghet och för att förebygga och motverka mobbning samt hur man skall agera om mobbning förekommer. Ett antal mål för trygghetsarbetet anges bland annat att alla skall våga gå till skolan, våga vara sig själva, våga lyckas och misslyckas samt att alla vuxna skall finnas tillgängliga för eleverna. Inspektörerna bedömer utifrån egna iakttagelser, intervjuer och samtal att Storhagsskolans övergripande värdegrundsarbete och arbete mot kränkande behandling är gott.

Lillhagsskolans handlingsprogram mot kränkande behandling är väl genomarbetad och man anger många åtgärder som skall förebygga kränkningar, oro och

otrygghet. Inspektörerna bedömer dock att om alla dessa åtgärder har genomförts har de ändå inte varit tillräckliga. Utvärderingar, elevutsagor och inspektionen visade att det fortfarande förekom kränkningar och elever uppgav att de vuxna på skolan fortfarande har olika förhållningssätt när det gäller kränkningar och ordningsfrågor. Inspektörerna bedömer att Lillhagsskolans värdegrundsarbete och arbete mot kränkande behandling bör förbättras.

Liksom flera andra skolor i Gävle har man i Lillhagsskolan en kamratstödjarverksamhet med BIG-kompisar och BIG-vuxna. (BIG är en förkortning av Brottsförebyggarna i Gävle, ett samarbete mellan skola, socialförvaltning och polis.) I Lillhagsskolan väljs de elever som skall bli BIG-kompisar ut av lärarna och de äldsta BIG-eleverna. Tillsammans med lärarna anordnar de olika aktiviteter som skall främja kamratskap och trygghet. BIG-kompisarna uppmuntras att agera för att ensamma kamrater ska komma med i gemenskapen. Inspektörerna finner att den tanke som finns bakom BIG-projektet är vällovlig men att det upplägg och innehåll som BIG-möten på Lillhagsskolan har är olämpligt. Vid mötena genomförs klassrundor där BIG-kompisarna rapporterar kränkningar som de sett eller hört talas om, klasskamraters problem, frånvaro och utanförskap. De mycket personliga förhållanden som kan gälla vissa elever bör inte dryftas och protokollföras på möten där andra elever deltar. De skrivningar i läroplanen som handlar om att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling och om att läraren tillsammans med eleverna skall utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen samt samarbeta med hemmen i elevernas fostran skall tolkas så att det bör ske i varje klass och av alla lärare, med respekt för den enskilda elevens integritet. Inspektörerna bedömer att skolans agerande med att ge de utvalda BIG-kompisarna i uppgift att ”vara de vuxnas ögon och öron ute i klassrum, korridorer och andra gemensamma utrymmen” är tveksamt i förhållande till den värdegrund som beskrivs i läroplanen.

I Storchagsskolan uppgav elever och föräldrar att lärarna ser till att det är arbetsro på lektionerna. Eleverna har varit delaktiga i framtagandet av ordningsregler och både elever och lärare uppgav att flertalet elever följer reglerna.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det trots ett omfattande värdegrundsarbete i Lillhagsskolan förekom det inte sällan att elever störde undervisningen och situationer där elever utsattes för kränkningar. Inspektörerna bedömer därför att det är angeläget att vidta kraftfulla åtgärder för att komma tillrätta med de kränkningar som förekommer och säkerställa alla elevers rätt till en trygg miljö och arbetsro. Inspektörerna bedömer att värdegrundsarbetet i Storchagsskolan fungerar bra. Inspektörerna bedömer vidare att elevernas möjligheter till delaktighet och inflytande över undervisningen bör förbättras i båda skolorna.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Lokala mål och innehåll

Både läroplan och nationella kursplaner skall ligga till grund för planeringen av undervisningen. I kursplanerna anges syftet med de olika ämnena under rubriken Mål att sträva mot. Dessa mål skall ligga till grund för den inriktning undervisningen skall ha och de skall visa vilka kunskaper som skolan skall sträva efter

att alla elever utvecklar. Vid inspektionen framkommer att lärarna i Lillhagsskolan inte har haft någon gemensam modell för framtagandet av lokalt bearbetade kursplaner. Planerna för de olika ämnena ser mycket olika ut. För flertalet ämnen finns en tydlig koppling till nationella mål med en redovisning av vilka mål eleven skall nå samt en beskrivning av moment som skall tas upp i olika årskurser. I några ämnen görs endast en årskursindeldad momentbeskrivning. Flertalet elever som inspektörerna intervjuade och samtalade med hade ringa kännedom om nationella och lokalt bearbetade mål. Det var läromedlen och i de senare årskurserna betygskriterierna, som eleverna ansåg styrde undervisningen. De äldre eleverna kunde redogöra för lokalt utarbetade betygskriterier i olika ämnen. Inspektörerna bedömer att elevernas kännedom om målen för utbildningen bör förbättras.

Organisering av undervisningen och tidsanvändningen

Författningarna ger skolorna ett friutrymme att med utgångspunkt i nationella mål organisera undervisningen utifrån lokala förutsättningar och elevers behov.

I Storhagsskolan har man valt att organisera verksamheten i två åldersintegrerade spår med vardera en grupp med förskoleklass och åk 1 och en grupp med årskurs 2 och årskurs 3. Ibland gör man andra grupperingar utifrån elevernas behov och önskemål samt utifrån undervisningens innehåll exempelvis vid temaarbeten. Inspektörerna bedömer att lärarna i Storhagsskolan målinriktat har utnyttjat friutrymmet i organisationen av undervisningen.

Under ett antal år har man sökt olika former för utveckla verksamheten i Lillhagsskolan. Personalen har varit organiserad i målstyrda team och i arbetslag, i ämnesgrupper och i grupper som bildats för att behandla vissa frågor. Både skolledning och lärare uppgav att man har tappat fart i utvecklingsarbetet. Många intentioner och gemensamma aktiviteter såsom tematisk, ämnesövergripande undervisning har inte genomförts i samma utsträckning som för några år sedan och man saknar pedagogisk diskussion.

Flertalet lektioner i Lillhagsskolan genomförs i helklass, eller där laborativa moment förekommer, i halvklass. Ett annat sätt är att dela in eleverna i nivågrupper, detta var särskilt vanligt i undervisningen i matematik, svenska och engelska. Eleverna som inspektörerna intervjuade och samtalade med trodde att den gruppindelningen också är avgörande för betygssättningen. Man kan bara få betyget godkänd i den långsamma gruppen, inte några högre betyg, uppgav flera elever. Några elever var också av uppfattningen att det var de bästa lärarna som hade de bästa eleverna. Inget av dessa påståenden fann inspektörerna några belägg för. Inspektörerna finner dock anledning att påpeka att om nivågruppering tillämpas skall detta inte kopplas ihop med betygssättning och att byte av grupp skall vara möjligt.

Läroplanen anger att läraren skall verka för att flickor och pojkar får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. För att tillmötesgå pojkars och flickors olika intressen och behov anordnar Lillhagsskolan ibland undervisning i pojk- respektive flickgrupp. Detta sker bland annat under vissa lektioner i idrott och naturorienterande ämnen.

Arbetsätten

Målen att sträva mot skall vara utgångspunkt för lärarnas planering tillsammans med eleverna. I kursplanerna anges också Mål att uppnå. Dessa mål beskriver vad varje elev minst skall kunna efter det femte respektive det nionde skolåret. Inom det så kallade friutrymmet skall lärare använda sin yrkeskunskap och yrkeserfarenhet för att tillsammans med eleverna tolka målen, ta ställning till vilket stoff som skall väljas ut för att konkretisera innehållet samt ta ställning till hur man vill arbeta och organisera undervisningen. Vid inspektörernas lektionsbesök i Lillhagsskolan och Storchagsskolan var det svårt att se huruvida undervisningen planerades och genomfördes utifrån strävansmålen. Skolorna hade inte någon gemensam strategi för att planera undervisningen så att de kunskapskvaliteter som beskrivs i nationella mål beaktas. Enskilda lärare och grupper av lärare uppgav att de medvetet väver in kunskapskvaliteterna i sin undervisning.

Flera av de nationella målen handlar om att skolan skall verka för att varje elev kan använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem, reflektera över erfarenheter, kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. Vidare skall eleven ges strategier för att lösa såväl teoretiska som praktiska problem och arbetsuppgifter. Eleven skall utveckla tro på sin förmåga och sina möjligheter att utvecklas samt utveckla en insikt om sitt sätt att lära och en förmåga att utvärdera sitt lärande. Eleven skall också utveckla förmågan att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Vid klassrumsbesök såg inspektörerna goda exempel på hur eleverna kunde arbeta både självständigt och tillsammans med andra och hur de uppmanades och uppmuntrades att lyssna på kamraters och framföra egna synpunkter.

I läroplanen beskrivs att skolan skall främja elevernas harmoniska utveckling genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära skall utgöra en grund för undervisningen. Vid intervjuer och samtal med elever i Lillhagsskolan framkom att många elever tyckte att det var ointressant och enformigt i skolan och att undervisningen ofta var inriktad på faktakunskaper, men att det varierade mellan olika lärare. Vid inspektörernas lektionssbesök i Lillhagsskolan och särskilt i Storchagsskolan framkom dock flera goda exempel på hur elever med både nyfikenhet och lust tog sig an givna uppgifter.

Läroplanen anger att skolan skall förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver. Eleverna skall kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. Vid lektionsbesök i årskurs 7–9 i Lillhagsskolan såg inspektörerna några lektioner med ett problembaserat och undersökande arbetsätt där elever fick lära sig att kritiskt granska olika källor, jämföra företeelser och att argumentera för och emot olika förhållanden, använda datorer för att söka fakta och som verktyg för att presentera sina arbeten. Elever uppgav att de särskilt under SO-lektioner fick lära sig strategier för sådant arbete. Inspektörerna såg ett gott exempel på detta i årskurs 9 där eleverna arbetade

med att jämföra två religioner. Vid flertalet lektionsbesök var dock arbetssätten mer enformiga och bestod i att eleverna skulle lösa uppgifter och svara på frågor med hjälp av tryckta läromedel. Läraren hade genomgångar vid nya avsnitt och gick därefter omkring och hjälpte de elever som hade problem med att lösa uppgifterna. Vid samtal med elever framkom att detta var ett vanligt arbetssätt och att deras möjligheter att vara med och påverka innehåll och arbetsmetoder var små. Vid lektionsbesök i de praktiskt-estetiska ämnena upplevde inspektörerna det största engagemanget hos eleverna. Eleverna uppgav att de har störst möjligheter att delta i planeringen av arbetet i dessa ämnen.

I läroplanen beskrivs hur kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Skolans arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet. Vid lektionsbesök såg inspektörerna fler exempel hos de yngre eleverna på att undervisningen genomfördes så att flera kunskapsformer beaktades, än i de senare årskurserna. Många elever och föräldrar där vittnade om att undervisningen i vissa ämnen ofta inriktades på faktakunskaper, skriftliga uppgifter och prov.

Uppdelningen i ämnen är ett sätt att organisera utbildningens innehåll, men i kursplanerna beskrivs att avsikten inte är att skapa gränser mellan ämnena. Samverkan mellan ämnen är nödvändig för att möjliggöra en allsidig och meningsfull kunskapsutveckling. Vid inspektionen framkom att lärarna i olika utsträckning för ihop flera ämnen till tematiska studier. Ett gott exempel var det temaarbete om arbetslivet som genomförs i årskurs 9 som ett samarbete mellan studie- och yrkesvägledaren och lärarna i de samhällsorienterande ämnena och svenska. Ett annat exempel på ämnesövergripande arbete (NO, SO och svenska) kallades projekt Aniara. Där skulle eleverna bl.a. bemanna och utrusta ett rymdskepp som skulle garantera överlevnaden på jorden. Hos de yngre eleverna var temaarbeten ett vanligt sätt att planera och genomföra undervisningen. Inspektörerna bedömer att undervisningen huvudsakligen är av god kvalitet. Lärarna bör dock tillse att i all undervisning ge utrymme för olika kunskapsformer såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet samt att dessa former balanseras och blir till en helhet.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Läraren skall stimulera, handleda och stödja varje elev i hans eller hennes lärande. Skolan skall låta varje enskild elev finna sin unika egenart. Eleven skall få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Lärarna skall utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt organisera arbetet så att eleven stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. Rektor skall verka för att undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer anpassas efter elevernas skiftande behov och förutsättningar. I Lillhagsskolan använde man bl.a. nivågruppering för att individualisera undervisningen. Ett annat sätt var att i klassen variera innehåll och antal uppgifter för eleverna. Det senare var också ett vanligt sätt i Storhagsskolan. Variation av metoder där eleverna kunde välja olika strategier för att inhämta kunskaper var sällsynt.

En elev skall ges stödundervisning, om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst skall ha uppnåtts vid slutet av det femte och det nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd. Beslut om särskilt stöd fattas av rektorn. Stödundervisning kan anordnas antingen i stället för utbildning enligt timplanen eller som ett komplement till sådan utbildning. Sådant stöd skall i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör. I Lillhagsskolan organiserades stödet främst genom mindre grupper i svenska, matematik och engelska. I årskurs 7–9 kan enskilda elever få stöd och hjälp av skolans speciallärare. I årskurs 4–6 fanns ingen speciallärare eller specialpedagog vid inspektionstillfället. Lärarna där försöker tillvarata varandras kompetens i arbetet med särskilt stöd. I Storhagsskolan finns en speciallärare som gav enskilda elever och grupper av elever särskilt stöd. Lärarna i Storhagsskolan och i Lillhagsskolans årskurs 4–6 fick handledning av specialpedagog från kommunens stödenhet.

I Lillhagsskolan fanns en liten grupp med åtta elever som enligt rektor var placerade där tillfälligt för att kunna få mer hjälp och stöd. Meningen var att de skulle kunna återgå till sina vanliga klasser efter en tid. Placering i den lilla gruppen utgick från elevers och föräldrars önskemål.

Grundskoleförordningen anger att om en elev inte kan få utbildning som i rimlig grad är anpassad efter elevens situation och förutsättningar, får styrelsen för utbildningen, efter att ha hört elevvårdskonferensen, besluta om anpassad studiegång för eleven. Därvid får avvikelser göras från timplanen. Styrelsen ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning inom skolan. Vid inspektionstillfället hade en elev anpassad studiegång. Beslutet var fattat vid elevvårdskonferens och det hade inte rapporterats till nämnden, vilket inspektörerna bedömer strider mot författningarnas krav och skall rättas till.

Grundskoleförordningen anger att om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, dennes vårdnadshavare eller på annat sätt har framkommit att eleven behöver särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Eleven och elevens vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta vid utarbetandet av programmet. I Lillhagsskolan och Storhagsskolan upprättas åtgärdsprogram vid utvecklingssamtalen med lärare, elev och förälder. Åtgärdsprogrammen beskriver utvärdering av eventuellt tidigare åtgärdsprogram, nuläge, vad som fungerar bra och vad som behöver förbättras, mål på lång och kort sikt samt metoder (i skolan och hemma) för att eleven skall nå målen. Sist anges vem som är ansvarig och när uppföljning skall ske. De åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av är mycket kortfattade och handlar oftast om vad eleven skall träna mer på och i mer begränsad omfattning om vilka åtgärder skolan skall vidta för att eleven skall nå målen. Inspektörerna bedömer att åtgärdsprogrammen bör utvecklas så att det tydligt framgår vilka åtgärder som skolan skall vidta för att eleven skall nå målen.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

I läroplanen anges att läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt skall utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Vid betygssättningen skall all tillgänglig

information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen utnyttjas och en allsidig bedömning av dessa kunskaper görs. I grundskoleförordningen anges att ämnesprov i svenska, engelska och matematik skall användas i slutet av årskurs 9 för att bedöma elevernas kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning.

Vid inspektionen framkommer att Lillhagsskolan för bedömning och betygssättning använder diagnoser av olika slag och de äldre eleverna har många skriftliga prov under läsåret. Uppföljning och bedömning sker även genom inlämningsuppgifter, utförda laborationer, muntliga redovisningar samt framställda alster av olika slag (gäller främst praktiskt-estetiska ämnen). Flertalet av de äldre elever som inspektörerna intervjuade och samtalade med uppgav att de känner till betygskriterierna i olika ämnen. Eleverna tyckte att vissa lärare var strängare än andra vid betygssättningen, men att flertalet satte rättvisa betyg. Lärare uppgav att den höga frånvaron hos vissa elever medförde svårigheter att sätta betyg. Inspektörerna påpekar att närvaro inte är ett betygskriterium men uppfattar problematiken och bedömer att orsakerna till den höga frånvaron bör analyseras och att åtgärder vidtas.

Vägledning och utvecklingssamtal

Enligt grundskoleförordningen skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare minst en gång varje termin samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och i kursplanerna samt tydliggöra vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen.

Inspektörerna bedömer att de äldre eleverna i Lillhagsskolan har god kännedom om hur lärarna bedömer deras kunskaper, engagemang och uppförande. Inför utvecklingssamtalen med de äldre eleverna och deras föräldrar samlar klassförestandaren uppgifter om eleven från alla ämneslärarna. Lärarna redovisar skriftligt hur väl de anser att eleven nått målen i de olika ämnena. Följande bedöms: intresse och engagemang, läxläsning, uppförande, samarbetsförmåga samt självständigt arbete. En skala mellan 0 och 5 används, där 0 betyder "klarar inte kursen" och 5 betyder "klarar kursen bra". På blanketten anges också betygstendens, det vill säga vilket betyg det lutar åt att eleven kommer att få. Vid utvecklingssamtalet skrivs sedan en utvecklingsplan där man listar vad som fungerar bra på och vad som kan förbättras. Inspektörerna fann att föräldrarna var nöjda med detta upplägg. Inspektörerna vill ändå peka på vikten av att inte blanda ihop uppförande och läxläsning med betygskriterier i olika ämnen. De yngre eleverna har underlag för utvecklingssamtalen med frågor som förälder och elev bör diskutera innan utvecklingssamtalet.

I läroplanen anges att rektorn har ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning. I Lillhagsskolan finns en tydlig arbetsplan och månadsplanering för den studie- och yrkesorienterande verksamheten. Studie- och yrkesvägledaren skickar regelbundet informationsblad till elever och föräldrar. Inspektörerna bedömer att den studie- och yrkesorienterande verksamheten är väl fungerande.

Samverkan och öppenhet

Rektor har ett särskilt ansvar för att samverkan med arbets-, förenings- och kulturliv och närsamhälle utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Vid inspektionen framkommer att arbetslagen i olika omfattning har kontakter med förenings- och kulturliv och närsamhälle. Studie- och yrkesvalsläraren har bl.a. ordnat kontakter med föreningen Skogen i skolan för årskurs 4–6. Alla elever deltar någon gång per termin i en kulturell aktivitet, t.ex. film, konsert eller teater.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogisk verksamheten och undervisningen huvudsakligen är av god kvalitet. Arbetssätt och arbetsformer som gynnar de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplan och kursplaner var tydligare vid de lektionsbesök som inspektörerna gjorde i Storhagsskolan och i Lillhagsskolans årskurs 4–6 än i årskurs 7–9. I de praktiskt-estetiska ämnena upplevde inspektörerna ett stort engagemang hos eleverna. Eleverna uppger att de har störst möjligheter att delta i planeringen av arbetet i dessa ämnen. Inspektörerna bedömer att rektorn och lärarna bör tillse att eleverna i högre grad får kännedom om målen för utbildningen. Vidare bör lärarna tillse att undervisningen i högre grad ger utrymme för olika kunskapsformer såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet samt att dessa former balanseras och blir till en helhet. Inspektörerna bedömer också att åtgärdsprogrammen bör utvecklas så att det tydligt framgår vilka åtgärder som skolan skall vidta för att eleven skall nå målen. Beslut om anpassad studiegång som rektorn fattar med stöd av delegation måste återrapporteras till nämnden.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Rektors ansvar, befogenheter och funktion

Staten har tilldelat rektor en nyckelfunktion för utbildningens planering, genomförande och resultat. För ledningen av utbildningen i en skola skall det finnas en eller flera rektorer. För att utöva sitt ledarskap skall rektor enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Den som är rektor skall ha pedagogisk insikt, förvärvat genom utbildning och erfarenhet.

Lillhagsskolans och Storhagsskolans rektor är även rektor för Kastets skola. Rektor har pedagogisk utbildning och innan hon tillträdde rektorstjänsten arbetade hon som lärare. Ansvarsområdet var stort och inspektörerna fann att rektor inte hade den förtrogenhet med det dagliga arbetet på skolorna som författningen beskriver. Föräldrar, personal och elever bekräftade den bilden. Inspektörerna bedömer att rektors förtrogenhet med det dagliga arbetet i skolorna bör förbättras.

Rektors pedagogiska ledning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Rektor skall vara pedagogisk ledare för skolan och chef för lärarna och övrig personal. Särskilt skall rektor verka för att utbildningen utvecklas, och hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet. Rektors befogenheter och ansvar är utpekade i skollagen, läroplanerna och skolformsförordningarna. Rektorn uppgav att hon tycker att det är en stor skillnad mellan lärar-

na i Lillhagsskolan när det gäller kunskapssyn och arbetssätt. Någon plan eller strategi för en mer likvärdig undervisning fanns inte. Vem eller vilka som egentligen står för den pedagogiska ledningen av verksamheten var svårt att uppfatta för inspektörerna. Det verkade som om de enskilda lärarna själva och vissa fall arbetslaget bestämde hur de skulle organisera arbetet och lägga upp undervisningen. Detta medförde att en stor variation förekom. I Lillhagsskolan uppgav lärarna att den biträdande rektorn var den som ledde den pedagogiska utvecklingen. Där tyckte lärarna att de pedagogiska diskussionerna hade satt spår i undervisningen och att man nu hade en större samsyn gällande upplägg av undervisningen. Inspektörerna bedömer att rektors pedagogiska ledarskap bör förbättras på båda skolorna.

Grundskoleförordningen fastställer att för genomförandet av de fastställda målen för utbildningen skall det finnas en arbetsplan. Arbetsplanen skall utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Rektorn beslutar om arbetsplanen. Arbetsplanen skall kontinuerligt följas upp och utvärderas. I Lillhagsskolan finns flera dokument som kallas arbetsplan. Den arbetsplan som inspektörerna uppfattade vara hela skolans arbetsplan innehåller tre prioriterade målområden från föregående års kvalitetsredovisning och ett antal delområden som skall vara föremål förbättringsåtgärder under innevarande läsåret. Delområdena är utvecklingssamtal, fördjupning/elvens val, ämnesarbetsplaner, trygghetsplan, trivseregler, livskompetens, inventering av tematiskt material och ett datorbaserat närvaroprogram. Vid inspektionen framkom att elever och föräldrar inte varit delaktiga vid framtagandet av arbetsplanen, vilket bör åtgärdas.

I Storhagsskolans arbetsplan kallad Handlingsplan för Storhagsskolan anges mål och genomförande och utvärdering under rubrikerna Kunskaper och Normer och värden. Arbetsplanen har inte tagits fram i samverkan med företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare, vilket bör åtgärdas.

För skolan skall det årligen upprättas en skriftlig kvalitetsredovisning. Den skall fungera som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. I Lillhagsskolans kvalitetsredovisning görs en beskrivning av hur man arbetat under året med de delområden som angavs i arbetsplanen. För vissa delområden görs en analys av måluppfyllelse men i andra bara en beskrivning av aktiviteter. Storhagsskolans kvalitetsredovisning innehåller en bedömning av i vilken mån de i arbetsplanen angivna målen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för de mål som inte har uppnåtts. Inspektörerna bedömer att båda skolornas kvalitetsredovisningar bör förbättras så att de i högre grad innehåller en bedömning av hur de nationella målen för utbildningen uppnåtts samt vilka åtgärder skolan ämnar vidta i de fall bedömningen visar att målen inte nåtts.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att när det gäller skolornas ledningsfunktion bör rektors förtrogenhet med det dagliga arbetet och den pedagogiska styrningen och ledningen av verksamheten förbättras. Rektorn bör vidare tillse att företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare ges möjlighet

att delta vid framtagandet av skolornas arbetsplaner samt att kvalitetsredovisningarna i högre grad innehåller en bedömning av hur de nationella målen för utbildningen uppnåtts samt de åtgärder skolan avser att vidta vid bristande måluppfyllelse.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Tillgång till utbildning

För grundskolan finns föreskrifter om utbildningens omfattning i form av en timplan, där det anges antalet timmar för ämnen, ämnesgrupper, språkval, elevens val och det totalt garanterade antalet timmar. Lillhagsskolan och Storhagsskolan har en timplan som är samordnad med de avlämnande F–6 skolorna i området. Inspektörerna bedömer att skolornas timplan och den för eleverna garanterade undervisningstiden överensstämmer med författningarna.

I skollagen anges att varje barn, som fullgör skolplikt inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom eller på något annat sätt, skall delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om barnet inte är sjukt eller har annat giltigt skäl att utebli. Som nämnts tidigare i rapporten är den höga frånvaron utan giltigt skäl bland de äldre eleverna i Lillhagsskolan ett problem bl.a. när det gäller möjlighet att sätta betyg. Inspektörerna bedömer att orsakerna till den höga frånvaron bör analyseras och att åtgärder vidtas.

I grundskolans timplan anges ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Ett allsidigt urval av ämnen skall erbjudas eleverna som elevens val. I Storhagsskolan har eleverna elevens val från årskurs 2 och eleverna kan själva komma med förslag på vad de vill arbeta med. Lärarna anger ett antal alternativ för de elever som inte själva kommer på vad de vill göra. I Lillhagsskolan kan eleverna också välja olika ämnen i elevens val. I årskurs 7 har man dock lagt fast utbildningar i bibliotekskunskap, datorkunskap, studieteknik, friskvård och bild. Motivet är att eleverna ska få bra och gemensamma redskap för resten av skoltiden. Hur angeläget detta än kan vara så överensstämmer det inte med grundskoleförordningens krav på ett allsidigt urval och att eleverna skall ges möjligheter att välja. Inspektörerna bedömer att detta bör åtgärdas.

Enligt grundskoleförordningen skall skolan som språkval erbjuda minst två av språken franska, spanska och tyska. En kommun är skyldig att anordna undervisning i ett språk som erbjudits om minst fem elever väljer språket och eleverna kan bedömas ha möjlighet att fortsätta studierna i språket i gymnasieskolan. Även andra språk får erbjudas som språkval. I Lillhagsskolan erbjuds franska, spanska och tyska som språkval. En stor andel elever läser dock inget av språken utan deltar i undervisning i svenska/engelska under språktimmarna.

En elev som har förälder eller vårdnadshavare med annat språk än svenska som modersmål vilket utgör dagligt umgängesspråk för eleven skall ges möjlighet till undervisning i modersmålet som ett ämne (modersmålsundervisning), om eleven har goda kunskaper i modersmålet. Vid inspektionen framkom att sju av tio berättigade elever deltog i modersmålsundervisning.

Undervisning i svenska som andraspråk skall om det behövs i stället för undervisning i svenska. Till skillnad från modersmålsundervisning är detta inte någon

frivillig undervisning som eleven själv eller elevens föräldrar beslutar om. Det betyder att skolan skall genomföra en behovsprövning och att rektor fattar beslut. Vid tiden för inspektionen hade en elev i Lillhagsskolan sådan undervisning.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna i Lillhagsskolan och Storchagsskolan har tillgång till utbildning i den omfattning som författningarna föreskriver. Rektorn bör dock tillse att ett allsidigt urval av ämnen erbjuds alla elever inom elevens val samt att tillse att orsakerna till den höga frånvaron i de senare årskurserna analyseras och att åtgärder vidtas.

6. Resurser

Personalens kompetens och kompetensutveckling

Skolans lärare skall ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva, och personal för studie- och yrkesorientering skall ha utbildning för sådan verksamhet. Om personer med respektive föreskriven utbildning inte finns att tillgå, får den som inte uppfyller kraven anställas för högst ett år i sänder. Skolans lärare skall ha nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för det offentliga skolväsendet, särskilt de föreskrifter som anger målen för utbildningen. Vid inspektionen framkom att flertalet lärare i Storchagsskolan och Lillhagsskolan har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. I spanska har det dock varit svårt att rekrytera utbildade lärare, men de tjänster som varit besatta med icke behöriga lärare har annonserats varje år.

Kompetensutveckling skall anordnas för den personal som har hand om utbildningen. Rektor skall verka för att lärare och annan personal får möjlighet till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter. Skolhuvudmannen skall vinnlägga sig om en planering av kompetensutvecklingen. I Lillhagsskolan har varje lärare en "lärarportfolio" där genomförd kompetensutveckling listas. I portfolion kan läraren även ange önskad kompetensutbildning inför nästa läsår. I Storchagsskolan fanns en summa avsatt för varje lärares kompetensutveckling. Någon gemensam plan för kompetensutveckling fanns inte men skol- eller områdesgemensamma studiedagar anordnades. Inspektörerna bedömer att lärarna har möjlighet till kompetensutveckling i tillräcklig omfattning.

Läromedel, pedagogisk materiel, utrustning och lokaler

Rektor skall verka för att eleverna får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra hjälpmedel för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, bl. a. bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel. Eleverna skall ha tillgång till böcker, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. Inspektörerna bedömer att eleverna har tillgång till läromedel och andra hjälpmedel för att utveckla kunskaper i tillräcklig omfattning och att Lillhagsskolans lokaler lämpar sig väl för den undervisning som skall bedrivas.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Lillhagsskolan och Storchagsskolan har resurser i form av utbildad personal, läromedel och tidsenliga hjälpmedel i den utsträckning undervisningen kräver.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet. Särskilt bör framhållas undervisningen i de praktiskt-estetiska ämnena och i de tidigare årskurserna där arbetssätten och arbetsformerna gynnade utvecklingen av de kunskapskvaliteter som beskrivs i läroplanen och i nationella kursplaner. Samt undervisningen i samhällsorienterande ämnen i de senare årskurserna där ett undersökande arbetssätt användes.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden.

Kunskaper, utveckling och lärande

- Rektor och skolans lärare bör analysera orsakerna till den höga andelen elever som inte får betyg i alla ämnen och de påtagliga skillnaderna mellan pojkar och flickors betygsresultat samt åtgärda eventuella brister.
- Uppföljningen av de yngre elevernas kunskaper och färdigheter i andra ämnen än svenska, engelska och matematik bör förbättras.
- Uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till övergripande kunskapsmål i läroplanen bör förbättras.
- Rektorn och skolans lärare bör skaffa sig en bild av och säkerställa resultatet av skolans arbete med normer och värden.

Arbetsmiljö och delaktighet

- Elevernas möjligheter till delaktighet och inflytande över undervisningen bör förbättras.
- Lillhagsskolans värdegrundsarbete och arbete mot kränkande behandling bör förbättras.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

- Elevernas kännedom om målen för utbildningen bör förbättras.
- Lärarna bör tillse att i all undervisning ge utrymme för olika kunskapsformer såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet samt att dessa former balanseras och blir till en helhet.
- Åtgärdsprogrammen bör utvecklas så att det tydligt framgår vilka åtgärder som skolan skall vidta för att eleven skall nå målen.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

- Rektorns förtrogenhet med det dagliga arbetet i skolorna och det pedagogiska ledarskapet bör förbättras.
- Rektorn bör tillse att företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare ges möjlighet att delta vid utarbetande av arbetsplan.
- Rektorn bör tillse att skolornas kvalitetsredovisningar förbättras så att de i högre grad innehåller en bedömning av hur de nationella målen för utbildningen uppnåtts samt vilka åtgärder skolan ämnar vidta i de fall bedömningen visar att målen inte nåtts.

Tillgång till utbildning och omsorg

- Rektorn bör tillse att ett allsidigt urval av ämnen erbjuds alla elever inom elevens val.
- Rektorn bör tillse att orsakerna till den höga frånvaron i Lillhagsskolans senare årskurser analyseras och att åtgärder vidtas.

Det finns också en sådan brist i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna område skall snarast åtgärdas.

- Beslut om anpassad studiegång som rektor fattar med stöd av delegation återrapporteras inte till nämnden (2 kap. 1 § skollagen, 5 kap. 10 § grundskoleförordningen, 6 kap. 35 § kommunallagen).

Datum	Ort
2005-12-21	Stockholm

Ingrid Åsgård
Anna Bergstedt Nordqvist